

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain muuttamisesta (HE 154/2020 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Pauliina Kanerva, työ- ja elinkeinoministeriö
- erityisasiantuntija Kristiina Vainio, Kilpailu- ja kuluttajavirasto (etäkuuleminen)
- pääjohtaja Kimmo Peltonen, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) (etäkuuleminen)
- vaikuttamistyön päällikkö Tiina Vyyryläinen, Kuluttajaliitto — Konsumentförbundet ry (etäkuuleminen)
- asiantuntija Katri Pylkkänen, Suomen Tekstiili ja Muoti ry (etäkuuleminen)

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annettua lakia. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi yhteyspisteestä sekä tuoteyhteyspisteestä Euroopan unionin markkinavalvontaa ja vastavuoroista tunnustamista koskevien asetusten täytäntöönpanemiseksi. Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toimisi jatkossa EU:n markkinavalvonta-asetuksessa tarkoitettuna kansallisena yhteyspisteenä. Kyseessä on jäsenvaltioille uusi tehtävä. Yhteyspisteen yhteyteen ehdotetaan perustettavan uusi markkinavalvonnan yhteistyöryhmä. Lisäksi organisoitaisiin uudelleen vastavuoroista tunnustamista koskevassa asetuksessa tarkoitettu tuoteyhteyspisteen tehtävä siirtämällä se työ- ja elinkeinoministeriöstä jatkossa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston hoidettavaksi.

Lisäksi ehdotetaan kansallisista syistä, että tekstiili- ja jalkine- ja vaatemerkintöjen markkinavalvonta siirrettäisiin Kilpailu- ja kuluttajavirastolta Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle.

Esitys liittyy valtion vuoden 2021 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Valiokunnan mietintö TaVM 29/2020 vp

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2021. Jalkine- ja tekstiilimerkintöjen markkinavalvontaa koskevat säännökset tulisivat kuitenkin voimaan 16.7.2021. Tuoteyhteydspistettä koskevaa säännöstä sovellettaisiin 16.7.2021 alkaen.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Ehdotetun sääntelyn keskeinen sisältö. Voimassa olevaan markkinavalvontalakiin (Laki eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta 1137/2016) ehdotetaan lisättäväksi säännöksiä uusien viranomaistehtävien järjestämiseksi. Lain soveltamisalaa muutetaan lisäämällä tätä koskevan EU-sääntelyn sisältö lain 1 §:ään sekä lisäämällä lakiin uudet 4 a—4 d §:t: jatkossa Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toimii EU:n markkinavalvonta-asetuksessa (EU 2019/1020) tarkoitettuna kansallisena yhteyspisteenä. Lisäksi esitetään, että tuoteyhteyspisteen tehtävät siirretään työ- ja elinkeinoministeriöstä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston hoidettaviksi.

Talousvaliokunta puoltaa ehdotetun sääntelyn hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja lain johdantolauseeseen tehtävin teknisin lisäyksin.

Yhteyspisteen itsenäisyys ja riippumattomuus. Markkinavalvonta-asetuksen tavoitteena on vähentää vaatimustenvastaisten tuotteiden määrää sisämarkkinoilla, tehostaa markkinavalvontaa ja parantaa sisämarkkinoiden toimintaa. Tavoitteena on myös tasapuolisten kilpailuolosuhteiden luominen kaikille talouden toimijoille. Asetuksen myötä jäsenvaltioiden tulee nimetä yhteyspiste, jonka tehtäviin kuuluu muun muassa kansallisten markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin yhteensovitetun kannan edustaminen EU-verkostossa ja valvonnan kansalliset painopisteet määrittävän strategian laadinta. Yhteyspiste yhteensovittaa tuotesektori- ja ulkorajavalvontaviranomaisen kantoja.

Talousvaliokunta pitää yhteyspisteen ja tuoteyhteyspisteen sijoittamista Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon perusteltuna, koska Tukesilla on jo nykyisellään laajaa asiantuntemusta usean sektorin markkinavalvontatehtävistä. Virastossa on myös muita horisontaalisia tehtäviä, jotka tukevat tehtävien hoitamista.

Resurssit. Esityksessä ehdotetaan yhteyspisteen ja tuoteyhteyspisteen tehtävien hoitamiseen osoitettaviksi neljä henkilötyövuotta. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan resurssitarve selittyy yhteyspisteen itsenäisyydellä ja riippumattomuudella ja sillä, että tehtävät edellyttävät sekä strategisen että operatiivisen tason asiantuntijuutta. Uusi vastavuoroisesta tunnustamisesta annettu asetusta (EU 2019/515) sekä markkinavalvonta-asetuksen ja digitaalista palveluväylää koskevan sääntelyn (EU 2018/1724) voimaantulo laajentavat tuoteyhteyspisteen tehtäviä, minkä johdosta sen työmäärä lisääntyy.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto ei ole käytännössä tehnyt niihin liittyvää markkinavalvontaa, mistä syystä Kilpailu- ja kuluttajavirastosta ei voida esittää siirrettäväksi määrärahoja Tukesiin.

Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisissa on tuotu esiin huoli siitä, että ehdotettu rahoitusmalli kuluttaisi Tukesin toimintamäärärahoja seuraavina vuosina epätarkoituksenmukaisella tavalla. Ottaen huomioon, että valtionhallinnossa on esimerkiksi tieto- ja viestintätekniikan ja muita tu-

Valiokunnan mietintö TaVM 29/2020 vp

kitoimintoja keskitetty yhteisiin yksiköihin, talousvaliokunta arvioi, että nyt esitettävä lisärahoitus riittää kattamaan kuluja vähintään riittävästi ja tarkoituksenmukaisesti. Talousvaliokunta on ottanut jo tässä huomioon, että viraston tehtävät tulevat lisääntymään markkinavalvonnassa vuoden 2021 aikana ja jälkeen. Valiokunta huomauttaa, että neljä henkilötyövuotta on joka tapauksessa merkittävä lisäys viraston kokonaishenkilömäärään, ja muistuttaa, että viraston tehtävien muuttuessa viraston tulee arvioida myös henkilöstön tarkoituksenmukainen kohdentaminen eri toiminnoille.

Kansallinen harkinta. EU:n markkinavalvonta-asetuksessa jätetään liikkumavaraa jäsenvaltiolle järjestää yhteyspisteen tehtävät tarkoituksenmukaisella tavalla.

Uuden yhteyspisteen tehtävät eroavat Tukesissa nykyään hoidettavasta eräiden riskin aiheuttavien tuotteiden markkinavalvontaan liittyvien tietojen ilmoittamisesta Euroopan komissiolle annetussa laissa (RAPEX-laki 1197/2009) määritellyistä tehtävistä. Vaikka molemmat ovat luonteeltaan horisontaalisia ja liittyvät markkinavalvontaan ja viranomaisten rajat ylittävään yhteistyöhön, RAPEX-yhteyspisteen tehtäväkuva on suppea. RAPEX-yhteyspiste hoitaa ensisijaisesti vaaraa aiheuttavia tuotteita koskevan nopean tietojenvaihdon ilmoitusjärjestelmän hallinnointia, eikä sen voida katsoa olevan riittävä eikä tarkoituksenmukainen hoitamaan tämän hallituksen esityksen mukaisia yhteyspisteen ja tuoteyhteyspisteen tehtäväkokonaisuuksia.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

Lain johtolauseeseen tulee lisätä hallituksen esityksellä HE 121/2020 vp (Hallituksen esitys laiksi aerosolien vaatimustenmukaisuudesta ja siihen liittyviksi laeiksi) markkinavalvontalain 1 §:n 1 momenttiin tehty muutos, jotta muutos tulee huomioiduksi oikein.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 154/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain (1137/2016) 1 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 503/2018, 537/2020 ja /2020, uusi 3 ja 4 momentti sekä lakiin uusi 4 a—4 d § seuraavasti:

1 §

Sovellettamisala

Tässä laissa säädetään myös markkinavalvonnasta ja tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta sekä direktiivin 2004/42/EY ja asetusten (EY) N:o 765/2008 ja (EU) N:o 305/2011 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1020, jäljempänä *markkinavalvonta-asetus*, 10 artiklan 3 kohdassa tarkoitetusta yhteyspisteestä sekä toisessa jäsenvaltiossa laillisesti kaupan pidettyjen tavaroiden vastavuoroisesta tunnustamisesta ja asetuksen (EY) N:o 764/2008 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/515, jäljempänä *vastavuoroisen tunnustamisen asetus*, 9 artiklassa tarkoitetusta tuoteyhteyspisteestä.

Tässä laissa säädetään myös toimivaltaisista viranomaisista seuraavien säädösten mukaisissa asioissa:

1) kuluttajalle myytäväksi tarkoitettujen jalkineiden pääasiallisissa ainesosissa käytettäviä materiaaleja koskevia merkintöjä koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 94/11/EY, jäljempänä *jalkinemarkintädirektiivi*;

2) tekstiilikuitujen nimityksistä ja niitä vastaavista tekstiilituotteiden kuitukoostumuksen selosteista ja merkinnöistä sekä neuvoston direktiivin 73/44/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 96/73/EY ja 2008/121/EY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1007/2011, jäljempänä *tekstiilimerkintäasetus*.

4 a §

Markkinavalvonnan yhteyspiste

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toimii markkinavalvonta-asetuksen 10 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuna markkinavalvonnan yhteyspisteenä. Yhteyspisteen tehtävistä säädetään markkinavalvonta-asetuksessa.

Markkinavalvonta-asetuksessa säädettyjen tehtävien lisäksi yhteyspiste koordinoi markkinavalvontaan liittyvää viranomaisyhteistyötä ja auttaa markkinavalvontaviranomaisia kansallisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä. Yhteyspiste vastaa markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin

Valiokunnan mietintö TaVM 29/2020 vp

yhteensovitetun kannan valmistelusta. Yhteyspisteen tehtäviin kuuluu lisäksi laatia kansallinen markkinavalvontastrategia yhteistyössä 4 b §:ssä tarkoitetun yhteistyöryhmän kanssa.

Yhteyspiste toimii yhteistyössä markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin kanssa. Yhteyspisteen tulee toiminnassaan ottaa huomioon markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin kannat. Markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin tulee tehdä yhteistyötä yhteyspisteen kanssa.

4 b §

Markkinavalvonnan yhteistyöryhmä

Markkinavalvonnan yhteyspisteen yhteydessä toimii markkinavalvonnan yhteistyöryhmä.

Yhteistyöryhmän tehtävänä on tukea yhteyspistettä markkinavalvontaan liittyvän viranomaisyhteistyön koordinoinnissa ja markkinavalvonta-asetuksen 10 artiklan 4 kohdassa tarkoitetun yhteensovitetun kannan valmistelussa. Yhteistyöryhmä osallistuu kansallisen markkinavalvontastrategian valmisteluun.

Yhteistyöryhmässä ovat edustettuina markkinavalvonta-asetuksessa tarkoitetut markkinavalvontaviranomaiset ja Tulli. Yhteistyöryhmässä voi olla edustettuna myös muita viranomaisia.

Yhteistyöryhmän puheenjohtajana toimii yhteyspisteen edustaja ja se kokoontuu tarvittaessa.

4 c §

Tuoteyhteyspiste

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toimii vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuna tuoteyhteyspisteenä.

4 d §

Toimivaltainen viranomainen eräissä tapauksissa

Jalkinemerkitädirektiivin ja tekstiilimerkintäasetuksen mukaisissa asioissa valvontaviranomaisena toimii Turvallisuus- ja kemikaalivirasto.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Sen 1 §:n 4 momentti ja 4 d § tulevat kuitenkin voimaan vasta 16 päivänä heinäkuuta 2021. Lain 4 c §:ää sovelletaan vasta 16 päivästä heinäkuuta 2021.

Valiokunnan mietintö TaVM 29/2020 vp

Helsingissä 5.11.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juhana Vartiainen kok

jäsen Atte Harjanne vihr

jäsen Mari Holopainen vihr

jäsen Hannu Hoskonen kesk

jäsen Eeva Kalli kesk

jäsen Matias Mäkyne sd

jäsen Minna Reijonen ps

jäsen Janne Sankelo kok

jäsen Joakim Strand r

jäsen Veikko Vallin ps

jäsen Tuula Väättäin sd

jäsen Johannes Yrttiaho vas

varajäsen Heikki Vestman kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Teija Miller